

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Heinonen, J. (2018) Impulssiostosten tilalle järkevät valinnat. Tiedosta. Tietoyhteiskunnan kehittäjä 2, 30-31.

TEKSTI JARMO HEINONEN

Impulssiostosten tilalle järkevät valinnat

Nykyläinsäädännön mukaan meillä jokaisella on oikeus nähdä erilaisten organisaatioiden itsestämme keräämä data. Miten siitä hyötyisi tavallinen kansalainen?

Keinoäly oikein käytettynä helpottaa ymmärtämään asiakasta ja auttaa yrityksiä kohdentamaan markkinointinsa keskitetysti. Tällä hetkellä suurimmat keinoälyn hyödyntäjät ovat Facebook, Google ja Amazon, mutta melkein kaikki palvelualan yritykset käyttävät rekistereitään tavalla tai toisella.

Nykyläinsäädännön mukaan meillä jokaisella on oikeus nähdä erilaisten organisaatioiden itsestämme keräämä data.

Tunteen tilalle harkinta

Mitä sitten tapahtuu, jos meistä kukin pääsee kiinni omiin tietoihinsa? Uskon, että hyötyisimme siitä monin tavoin. Mehän teemme päätöksemme 95 prosenttisesti tunteidemme pohjalta, eli ihminen on tunteittensa vanki, eikä rationaalinen ajattelu välttämättä ohjaa valintojamme, vaikka taloustiede perustuukin ihmisen rationaaliseen päättelyyn.

Kuinka moni meistä esimerkiksi valitsee puolison järjen ääntä kuunnellen, vaikka kyseessä on tärkeimpiä ystävyyssuhteita elämällemme? Uskaltaisn väittää, että päätös on monella pitkälti tunnepohjainen.

Miten keinoäly auttaisi meitä? Harvat meistä muistavat

vaatekaappinsa sisällön tai esimerkiksi sen, kuinka monta paitaa kaapistamme löytyy. Tämän huomaa siitä, kun jollekin tulee tunne, ettei ole mitään päälle pantavaa, vaikka olemassa olevista vaatekerroista saisi moninkertaisen valikoiman.

Tunnepohjainen ajattelumme ei vain huomaa sitä. Jos ostoksemme olisivat tiedostossa, josta itse pääsemme niitä tarkastelemaan, saattaisimme huomata, ettei kaikkiin alenusmyynteihin kannata kapsahtaa.

Kaapissa saattaakin olla moninkertainen määrä vaihtoehtoja ja päälle pantavaa.

Anna lupa ja hyödy

Sama pätee päivittäisiin ostoksiimme. Kukapa muistaa tarkasti, mitä jääkaapissa on tällä hetkellä, niin ettei tulisi joskus ostaneeksi jotain ruokatarviketta liikaa. Keinoäly voidaan valjastaa moni eri keinoin apuun. Aikaisemmat ostoksemme löytyvät kauppojen asiakaskorteista, joita leimaamme ostosten aikana – tai omasta pankin tilioitteesta.

Voimme myös käyttää kameralla varustettua jääkaappia. Olennaista on, että ostoksemme ovat jossain rekisterissä, josta ne ovat helposti noukittavissa.

Siis itsemme noukittavissa, omaksi hyödyksemme.

Antaessamme luvan käyttää tietojamme voimme hyötyä siitä itsekkin. Voimme tarkastella omaa ostoskäyttäytymistämme, ja kaivaa esiin rationaalisen minämme. Saatamme huomata, mihin rahamme tuhlaamme, ja mihin sitä kannattaisi sijoittaa.

Toinen kysymys onkin, haluammeko toimia rationaalisesti vai toimia hetken mielijohteesta ja tunnepohjalla.

Tehokas apulainen

Watson päihitti kansakilpailijansa tv-showssa hyvin kouliintuneita ihmisiä vastaan. Silti ei voida sanoa, että Watson olisi fiksumpi kuin sen kanssa kisanneet ihmiset. Se vain prosessoii äärettömän nopeasti tietoa lähteistä, joihin sillä on pääsy. Sellaista tietoa, jota ei ole rekisteröity, ei Watson pysty tuottamaan, ja olemassa olevan tiedonkin se joutuu valitsemaan ihmisen ohjelmoiman logiikan avulla.

Se kuitenkin pystyy keräämään tietoa nopeammin kuin ihmismieleemme.

Periaatteessa mikään ei estä meitä tavallisia kansalaisia käyttämästä Watsonin tapaisia ohjelmia. Nykyisten älypuhelimien maailmassa monella on taskussaan tehokas minitietokone, josta kuitenkin käytetään nimitystä puhelin.

Vielä kymmenen vuotta taaksepäin hyvin asioita muistavaa kadehdittiin, mutta nykyisin kaivetaan kännykkä esiin ja

googletetaan tieto. Samalla tavalla voisimme tarkistaa omat aikaisemmat ostoksemme ja omat tietomme, kunhan pääsemme meitä koskeviin tietoihin suoraan.

Big data ja keinoäly eivät ole mitään mörköjä. Mörkö on vain oma suhtautumisemme niihin. Jos tunnistaa itsestään sen tosiasian, että kaikki kokemamme tunteet ovat lähtöisin meistä itsestä, eivät kenenkään ulkopuolisen määräämiä, huomaa myös että kavahdamme meille itselle kaikkea uutta tai ihmeellistä. Sellaista joka tuntuu arveluttavalle ja epäilyttävälle.

Ihmisen imitoija

Harmillisesti sanana Big data pelottaa, mutta jos siitä käytettäisiin nimitystä ”itsestäni koottu tiedosto”, se tuntuisi mahdollisesti läheisemmältä. Keinoälykin saattaisi kuulostaa mukavammalta, jos sitä kutsuttaisiin ”ihmistä matkivaksi ohjelmaksi”.

Keinoäly on täällä ja tänään. Se tulee vaatteisiin, kenkiin, päivittäisiin ostoksiimme, älykkäeseen kodin sähköistykseen, autoihin, matkustamiseen ja kaikkeen sellaiseen, joka helpottaa päivittäisiä rutiineja, joihin ei kannata uhrata kallista aikaa.

Keinoäly ei tule saamaan meistä ylivaltaa, vaan se on valjastettu meitä palvelemaan. Jo nyt. ■

YLIOPETTAJA JARMO HEINONEN TUTKII AMMATTIKORKEAKOULU LAUREASSA KEINOÄLYÄ NEUROTIETEELISESTÄ NÄKÖKULMASTA. LISÄÄ TIETOA VERKOSSA: NEUROECONOMICS.LAUREA.FI/